

Sukukirje 3/2025, 24.6.2025

Jämsén-sukuseura ry

Hei kaikille sukuseuran jäsenille!

Nyt voimme iloita Suomen yöttömästä yöstä ja nauttia luonnon kauneudesta, joka on parhaimmillaan keskikesällä. Toivottavasti jokainen löytää hetken aikaa pysähtyä ja ihailia tätä upeaa vuodenaikaa.

Tässä sukukirjeessä kerromme meneillään olevasta mielenkiintoisesta DNA-tutkimuksesta, joka kertoo luotettavasti Jämsénin suvun isälinjan historiasta. Kirjeessä on myös haastattelu, jossa Jämsénin sukuun kuuluvan yhteiskuntatietelijä Sari Näre kertoo äitinsä perheen traagisesta historiasta.

Uusi DNA-tutkimus kertoo Jämsénin suvun isälinjan historiasta

Sukuseuramme puheenjohtaja **Lauri Jämsén** tilasi huhtikuussa hallituksen päätöksen mukaisesti laajennuksen aikaisemmin tehtyyn Y-DNA, Y-37 -testiin, joka laajennettiin Big Y-700 -testiksi. Samalla liitettiin FamilyTreen savolaisten sukujen yhteyttä ja alkuperää DNA-testein hyödyntävään tutkimukseen.

Tavoitteena on hakea vastauksia sitä kautta muun

muassa sukumme kantaisän varusmestari **Lars Jämsénin** juuriin ja edeltäjiin.

Testin laajennoksen tulokset valmistuvat heinä-elokuun aikana. Pääsemme silloin vertaamaan myös Maukosen sukuseurassa tehtyyn vastaavaan testiin. Odotamme jännittyneenä näiden DNA-testien tuloksia!

Mikä on geneettinen sukututkimus ja DNA-tutkimus?

Geneettinen sukututkimus on menetelmä, jossa käytetään DNA-tutkimusta sukulaisuussuhteiden ja sukuun selvittämiseen. Sen avulla voidaan löytää yhteisiä esi-isiä, paljastaa sukulinjoja ja vahvistaa tai tarkentaa perinteisiä sukututkimustietoja.

Isälinjainen Y-kromosomin tutkimus on tärkeä työkalu, koska se kulkee isältä pojalle suoraan ja säilyy lähes muuttumattomana sukupolvien ajan. Tämä tarkoittaa, että Y-kromosomin avulla voidaan jäljittää isälinjaa ja löytää yhteisiä esi-isiä kauempaa menneisyydestä. Vastaavasti äitilinjaa tutkitaan X-kromosomin tuman mitokondriosta DNA:sta, joka kertoo matkan ”Eevasta” nykyisyyteen. Tarkastelussa eivät ole kaikki geenit, vaan valikoima kohtia, joiden mutaatioita tunnetaan ja joissa mutaatiota tiedetään tapahtuvan melko usein.

Kerromme seuraavassa sukukirjeessä tarkemmin geneettisestä sukututkimuksesta ja Laurin saamasta BIG Y 700-testin tuloksesta.

Sari Näreen äidin perheen traaginen kohtalo sodan aikana

Sukulaisten haastattelusarjan aloittaa yhteiskuntatieteilijä ja Helsingin yliopiston dosentti Sari Näre. Hän kuuluu Jämsénien sukuun äitinsä pihtiputaalaisen Terttu Herrasen kautta. Hänen sukujuurensa johtavat Purasten, Tiaisten ja Valpuri Variksen kautta Katariina Jämsénin (s. 1729) sukuhaaraan.

Teksti Heli Jämsén-Turkki

Sarin äiti **Terttu o.s. Herranen** (s.1935) jäi täysorvoksi sodan aikana, kun hänen isänsä **Juho Väinö Herranen** (s.1897 Pihtipudas, Alvajärvi) kaatui Kuhmon Löytövaarassa maaliskuussa 1940. Tertun äiti **Maria Herranen, o.s. Puranen** (s.1896 Pihtipudas) menehtyi seuraavana kesänä vain 43-vuotiaana.

Tämän jälkeen perheen seitsenhenkisen sisarusparvi joutui jättämään perheen *Haapala*-nimisen maatilan, joka sijaitsi Pihtiputaan Alvajärvellä. Koska lapset olivat jääneet täysorvoiksi, heidät sijoitettiin eri taloihin Pihtiputaalla.

Nimismiestaustaisesta lasten sedästä tuli lasten virallinen huoltaja. Hän passitti lapset eri taloihin piikomaan. Orvoiksi jääneet lapset siis erotettiin heti toisistaan samalla kun he menettivät kotinsa. Silloin nuorin lapsi oli vasta 2-vuotias ja vanhin

16-vuotias, Sarin Terttu-äiti oli sisusparven toiseksi nuorin.

Sisarussarja sai kärsiä moneen kertaan, kun ensin vietiin vanhemmat, sitten maaomaisuutta ja lopuksi maatilan rakennuksetkin kotitaloineen paloivat tai poltettiin, myös irtaimistokin hävisi johonkin.

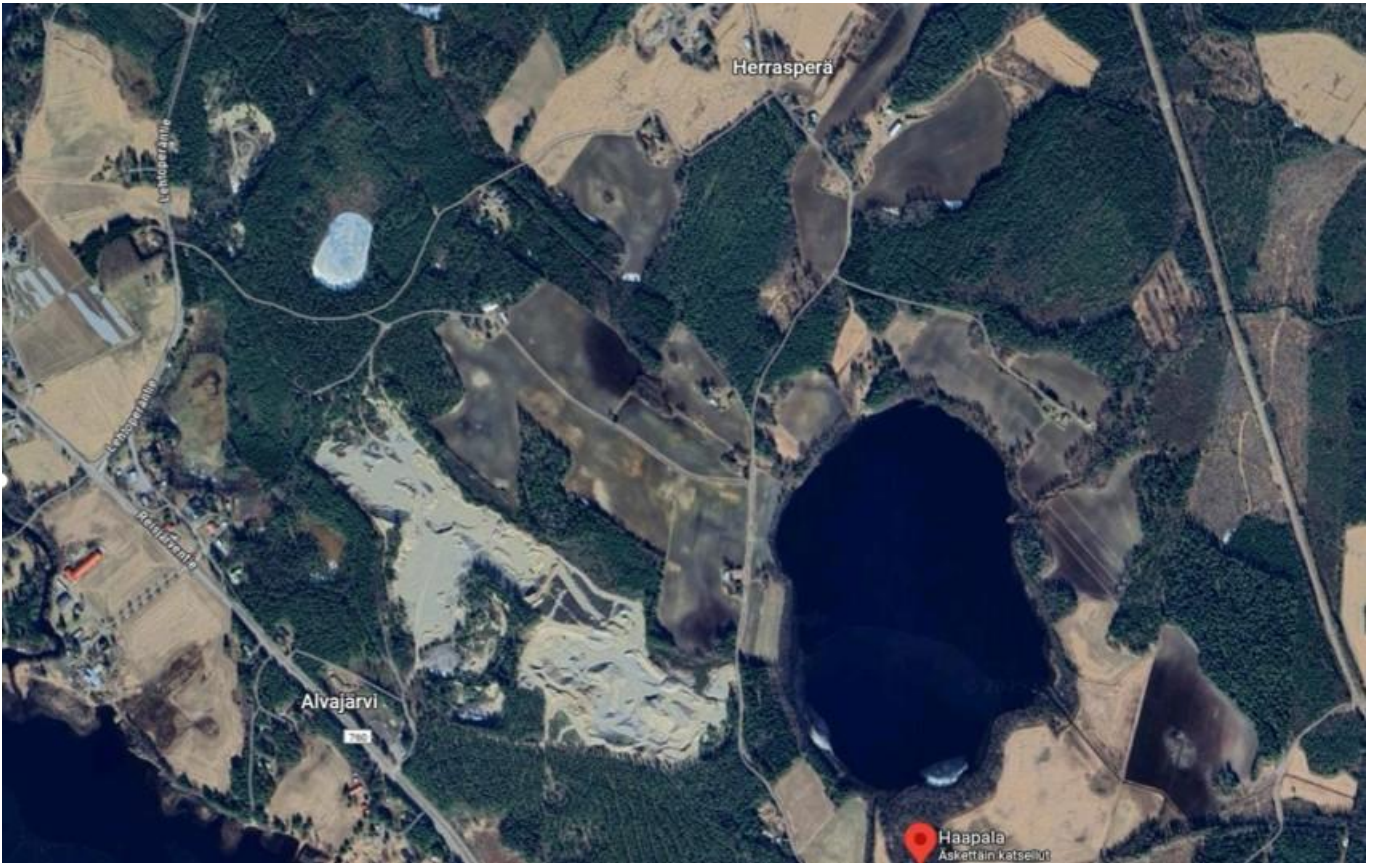
Täysi-ikäiseksi kasvettuaan sisarukset alkoivat selvittää heidän perintömaidensa kohtaloa. Valtio oli sodan jälkeen pakkolunastanut maita Kokkomäen kupeesta soran kaivamista varten.

- Pakkolunastuksesta käytiin oikeutta, sisarukset riitauttivat valtion tekemän pakkolunastuksen ja siihen liittynyt oikeuspöytäkirja oli 60 sivua paksu. Täysorvoksi jääneiden lasten edunvalvonta oli jäänyt heikoksi, eikä oikeudenkäynti muuttanut tilannetta, kertoo Sari.

Sarin äidin perhe vuonna 1940. Vasemmalla äiti Maria Herranen (1896-1940) sylissä **Rauni**, lapset vasemmalta **Kirsti**, Terttu (Sarin äiti), **Laura**, **Elsa**, **Salli** ja **Martti**. **Ensio** ja **Sikri** olivat kuolleet jo ennen Sarin äidin syntymää. Muutama kuukausi kuvan ottamisesta lasten äiti Maria Herranen kuoli.

Kuva: Sari Näre/Pirkko-Liisa Närhi. Mustavalkoisen kuvan väritys MyHeritage/Heli.

Pihtiputaan Alvajärven Kokkomäki on soraharjualue ja näköalapaikka. Haapala-niminen kotitila on kuvassa tummana näkyvän Ala-Uusimo -lammen rannalla. Kuva Google Maps.

Sarin äidin sisarukset tapasivat aikuisina toisiaan, mutta he eivät olleet keskenään kovin sopuisia. Kukin heistä oli etsinyt elämässään oman selviytymiskeinonsa. Melkein kaikkia yhdisti hamstraaminen, millä he varmaankin kompensoivat menetyksiään.

Laura muutti perheineen Lopelle, Martti, Salli ja Rauni olivat hyvin uskonnollisia ja he käyttivät puheessaan Raamatun lauseita. Sarin Terttu-äiti ei pitänyt tästä tavasta ja oli siitä vihainen. Hän

keskittyi Elsa-siskonsa lailla kovaan työntekoon ja kartuttamaan omaisuutta. Elsa oli hakenut Tertun lastenhoitajaksi Helsinkiin, kun tämä oli 13-vuotias ja Terttu itki koko matkan kaupunkiin.

Terttu pääsi kuitenkin Aitoon kotitalouskeskikouluun, minkä jälkeen hän toimi muun muassa pankkivirkailijana ja lopulta useita vuosikymmeniä Fazerilla siivoojana tehden samalla paljon muitakin sivutoita.

Sotaorvot

Talvi- ja jatkosodan seurauksena yli 54 000 lasta jäi sotaorvoiksi. Kun mukaan lasketaan sotaorpostatuksen ulkopuolelle jääneet lapset, sodan takia orvoksi jääneitä saattoi olla lähemmäs 70 000. Sotaorvot eivät ole saaneet kaatuneiden isiensä käyttämättä jäänyttä kuntoutustukea korvauksena siitä mitä ovat jääneet vaille, kun isänmaan puolesta kaatuneet eivät ole olleet tukemassa lapsiaan eivätkä ole olleet kartuttamassa näille perintöä.

*Sarin perhe vuonna 1962. Sari edessä isänsä sylissä.
Kuva: Sari Näre. Mustavalkoisen kuvan väritys Colorize/Heli*

Myös Amerikkaan 1950-luvulla lähtenyt Kirsti oli kova tekemään töitä ja hänestä oli lehtijuttujakin 1960-luvulla muun muassa Hopeapeilissä. Aluksi Kirsti toimi mallina ja VIP-emäntänä ja myöhemmin lääkärin sihteerinä.

Hän asui lukuisine kissoineen Manhattanilla

lähellä Metropolitan-museota ja päätyi siellä vanhoilla päivillään hoitokotiin sairastuttuaan Alzheimerin tautiin. Sari ehti nähdä siellä Kirstiä pari kertaa ja toi lopulta Kirstin tuhkat Pihtiputaan multiin.

Herrasen perheen hautakivi Pihtiputaan hautausmaalla. Kuva Sari Näre

Sari koiransa kanssa Lappeenrannan linnoitusalueen vanhimman säilyneen rakennuksen, vuonna 1722 rakennetun Vahtituvan edessä.

*Ylhäällä Suomen sotien orpojen 1939-1945 muistomerkki Lappeenrannassa ja alhaalla siihen liittyvä patsas Sarin lohdutuksessa.
Kuva Heli Jämsén-Turkki*

Suvun henkinen perintö ja sukututkimuksen merkitys

Sari Näre on kokenut omassa perheessään ulkopuolisuuden tunnetta ja hän uskoo tunteen siirtyneen hänelle molemmilta vanhemmiltaan. Sarin isä oli myös menettänyt isänsä lapsena. -Traumassa yhteys katkeaa. Olen korvannut juurettomuuden tunnettani uteliaalla seikkailija-asenteella.

Sarin mukaan sukututkimus on auttanut häntä kiinnittymään kotimaahansa.

- Nuorempana koin olevani irti suomalaisesta kulttuurista. Sukututkimuksen kautta olen löytänyt ehkä noin 2000 sukulaista yli 60 paikkakunnalta Suomessa ja myös vanhempieni varhaisaateliset juuret risteävät historiassa.

- Sukututkimuksen ohessa olen miettinyt myös säätyideologiaa. Minusta on järkyttävää, että vahvempi on voinut nöyryyttää heikommassa asemassa olevaa ja jopa käyttää väkivaltaa

säätyperänsä korostamiseksi. Ei ihme, että Suomi on edelleen Euroopan kärkimaita väkivallassa.

- Historiantutkimus on myös näyttänyt, miten sotakolonialismissa naiset ja lapset ovat saaneet kärsiä. Suomalaiset on jätetty sodissa oman onnensa nojaan. Tulevassa kirjassani "Sodat esiäitieni silmin" kutsun sotakolonialismiksi Ruotsin kruunun tapaa käyttää suomalaissotilaita sodissaan rintamateuraana ja heidän perheidensä kurjistamista turhien valloitusotien takia, samalla kun siviilit jätettiin oman onnensa nojaan venäläisten armoille varsinkin isovihan aikana, kertoo Sari.

Mitä etsit vielä?

- Sukututkimuksessa tulee joskus yllättäviä asioita vastaan. Koskaan et tiedä mitä kulman takana odottaa. Kirjoittamisen ohella on tarkoitus jatkossa verestää kuvallisen ilmaisun keinoja, kertoi Sari suunnitelmistaan tuleville vuosille.

Valtiotieteiden tohtori (VTT) Sari Näre

Sari Näre (synt. 1959 Helsinki) on suomalainen yhteiskuntatieteilijä ja Helsingin yliopiston sosiologian dosentti. Näre on tutkinut muun muassa nuorten sukupuolikulttuuria, tyttökulttuuria ja sukupuolistuneen väkivallan muotoja.

Parin kymmenen vuoden ajan hän on kirjoittanut Suomen sota-ajasta, tutkinut muun muassa sota-ajan lapsuutta, nuoruutta ja toisinajattelijoiden kohtelua. Näreen viimeisimmät sotiin liittyvät kirjat ovat kustannusosakeyhtiö Tammen julkaisemat "Sota ja seksi. Rintamamiesten seksuaalikerrontaa" (2016) ja "Helsinki veressä. Naiset, lapset ja nuoret vuoden 1918 sodassa" (2018). Näiden jälkeen hän on kirjoittanut Lena Näreen kanssa Työväenkirjallisuus -palkintoehdokkaana olleen "Työttömyys sattuu. Arjen kamppailuja työllistämistoimien rattaissa" (Gaudeamus 2022). Syksyksi 2025 Näreeltä on tekeillä teos "Sodat esiäitieni silmin" (Docendo).

Näreen Jenni Kirveen kanssa toimittama teos [Ruma sota. Talvi- ja jatkosodan vaiettu historia](#) oli vuoden 2008 [Tieto-Finlandia](#) -ehdokkaana. Näre sai Suomen tiedetoimittajain liiton tiedeviestintäpalkinnon vuonna 2017 ja Suomen Tietokirjailijat ry:n tietokirjailijapalkinnon vuonna 2019. Vuonna 1994 hän sai Elias Lönnrotin rahaston kirjallisuuspalkinnon kirjasta "Letit liehumaan. Tyttökulttuuri murroksessa" (SKS 1992) ja vuonna 2008 NNKY:n palkinnon kirjasta "Paljastettu intiimi. Sukupuolistuneen väkivallan dynamiikkaa" (Lapin yliopistokustannus 2008).

Seuraava sukukirje julkaistaan loka-marraskuussa 2025. Sen sisältönä tulee olemaan DNA-tutkimusten tulokset ja seuraavan sukuumme kuuluvan henkilön haastattelu. Sukukirjeet tallennetaan Jämsén-sukuseuran kotisivuille.

Lämmintä ja rauhallista kesän jatkoa kaikille!

Toivottaa sukuseuran hallitus:

Lauri Jämsén, pj

Heikki Jämsén

Eijakaisa Kytöjoki

Reijo Jämsén

Kirsi Sammalisto

Heli Jämsén-Turkki

Yhteydenotot jamsen.suku@gmail.com tai puh. 0449986837 (Heli)